

підприємництва, торгівлі та прикладної економіки (м. Івано-Франківськ, 20 листопада 2023 р.). Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника, 2023. С. 12-14. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16141>.

2. Курепін В. М. Іваненко В. С. Застосування цифрових технологій у сільському господарстві для досягнення цілей сталого розвитку. *Modern Economics*. 2024. № 47(2024). С. 62-69. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V47\(2024\)-09](https://doi.org/10.31521/modecon.V47(2024)-09).

3. Іваненко В. С. Інновації у сфері безпеки: захист різних сфер діяльності місцевих громад. Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., (м. Миколаїв, 9 грудня 2024 р. Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 141-144. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/20102>.

4. Гнатюк Н. М. Дві сторони безпеки майбутнього: безпека та гігієна праці й екологічна політика підприємств. Екологічні та соціальні аспекти розвитку економіки в умовах євроінтеграції : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 23-25 жовтня 2024 р.). Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 121-124. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18917>.

5. Блащук В. В. Захист енергетичної інфраструктури: аналіз української законодавчої бази // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 10-13. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/12063>.

6. Dotsenko, N. A., Kurepin, V. M., & Gorbenko, O. A. (2025). Implementation of European experience in training students of agricultural specialties in the context of strengthening national food security. Professional training of future specialists amidst modern realities. *Baltija Publishing*, 1, 218-239. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-522-8-12>.

Курепін Вячеслав Миколайович,

доцент кафедри методики професійного навчання, кандидат юридичних наук, доцент

Іваненко Валерія Сергіївна,

*здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти
факультету менеджменту Миколаївського національного аграрного університету*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ: СПРИЙНЯТТЯ РЕФОРМИ, РИЗИКИ ТА ДОСЯГНЕННЯ

Із перших років виникнення української державності на порядку денному влади стояло питання необхідності децентралізації державного управління в Україні. Різними урядами нашої країни було зроблено спроби провести необхідні реформи. Але недосконалість законодавства України та невпевнені кроки реформування не дозволяли досягти успіху з цього питання.

Знаковою подією для країни було ратифікація Верховною Радою України Європейської хартії місцевого самоврядування. З того часу було проголошено прихильність до європейських стандартів управління. З прийняттям Кабінетом Міністрів України Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади розпочалося втілення в життя системних змін. Реформа влади в цілому та її елементи навіть у теперішній час вимагають більш пильної уваги та досліджень. За роки реформації влади багато питань були уточнені [1, с. 266], були надані відповіді, але у українців завжди з'являлися/з'являються питання на які треба надавати відповіді. Спробуємо зробити уточнення по деяким питанням та надати відповіді.

Питання № 1. Чи є українська реформа децентралізації унікальною? Так є, децентралізація припускає передачу повноважень та бюджетних надходжень від державних

органів до органів місцевого самоврядування. Наголошено про три компоненти реформи: 1) територіальна організація влади; 2) реформація місцевого самоврядування; 3) зміни у регіональній політиці. Специфіка компонентів та методика передачі влади дійсно є унікальною українською і не копіює досвід будь-якої іншої країни.

Питання № 2. Які завдання реформи, чи потрібні вони пересічним громадянам? Завдання реформи - створення умов для розвитку місцевих громад; наблизити послуги до людей [2, с. 222]; передати більшу частину повноважень на базовий рівень управління; чітко розмежувати функції між рівнями управління; гарантувати належне ресурсне забезпечення місцевого самоврядування.

За реформацією територіального устрою сформовано три рівні місцевого самоврядування: область (регіон), район, громада (кілька населених пунктів, що об'єдналися). Повноваження між трьома рівнями місцевого самоврядування отримали чітке розмежування. На рівень громади передані повноваження відповідно до її компетенції відповідно до принципу субсидіарності [3, с. 43], серед яких: освіта (початкова та середня), медицина, житлово-комунальне господарство, будівництво, місцеві дороги, інфраструктура. Чи вигідно таке місцевому населенню, зрозуміло - так.

Питання № 3. Що надали громадам нові засади формування регіональної політики? Зміни Бюджетного та Податкового кодексів (грудень 2014 року) зміцнили фінансову базу місцевого самоврядування. Громади отримали певні стимули для об'єднання. Частина податків залишалася на місцях, громади отримали можливість встановлювати власні податки та регулювати їхні ставки. Новостворені громади з питань бюджету отримали можливість перейти на прямі відносини із державним бюджетом, з'явилася можливість отримувати бюджетні субвенції, минаючи місцеві державні адміністрації.

Питання № 4. Чи має реформа децентралізації потенційні виклики та ризики? Так має, їх декілька. Сфера соціокультурної політики, ефективного управління та розвитку дієвого політичного плюралізму в громадах мала/має певні виклики та ризики, такі як:

- соціально-економічні диспропорції - ризики у системі державного управління та у взаєминах центр-регіони, зростання соціально-економічних диспропорцій між економічно вразливими та ресурсозабезпеченими об'єднаними громадами;

- обмежений контроль та криміналізація процесу виборів у громадах - з боку громадських інститутів та Центральної виборчої комісії можуть виникнути локальні політичні конфлікти із за відсутності ефективного контролю за процесом виборів, криміналізація виборів, підкуп та використання адмінресурсу;

- порушення домовленостей соціального плану у процесі життєдіяльності об'єднаної громади - невиконання поточних зобов'язань, зміна пріоритетів діяльності в об'єднаній громаді без узгодження з громадянами;

- слабка система контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування - корупційні ризики, пасивність громадського контролю [4, с. 127], слабкості державної судової системи, обмеження у процедурах реалізації права на громадську ініціативу;

- ризики управління та компетентність - нестачі менеджерів в адмініструванні процесів соціально-економічного управління в громадах, їх недостатня кваліфікація;

- легальність та легітимність прийняття рішень у рамках повноважень об'єднаних громад - прийняття органами місцевого самоврядування політико-популістських рішень, які не входять до їх повноважень.

Питання № 5. Чи можна зменшити ризики децентралізації на місцях? Зниження ризиків відбувається шляхом підтримки об'єднаних громад, розвитком законодавства у сфері самоврядування; проведення реформ у правоохоронній, освітянській, медичній сферах, земельній реформі, з урахуванням особливостей регіональної реформи, самоврядування, територіальної організації влади; підтримкою громадських організацій та ініціатив щодо контролю за владою, розвитку соціокультурних ініціатив.

Питання № 6. Чи є у децентралізації позитивні сторони, досягнення? Реформа децентралізації має план, стратегію, чітку концепцію. Особливістю реформи є проведення

у сфері державного управління одночасно кількох реформ. Таких як: а) реформи територіальної організації влади; б) реформи місцевого самоврядування [5, с. 190]; в) реформи регіональної політики. Також реформа в Україні проходить із досить високою швидкістю. Це не тільки високі показники, а і позитивні сторони та досягнення.

Процес децентралізації забезпечив реальне місцеве самоврядування, він сприймається як: можливість громад мати повноваження та розпоряджатися ресурсами для їх реалізації; трансформація відносин центру та об'єднаних громад від підпорядкування до партнерства, відносини набувають більш прагматичного характеру [6, с. 441]; усунення можливості централізованого застосування адміністративного ресурсу під час під час питань пов'язаних із розподілом ресурсів; поживавлення економічної активності на місцевому рівні, створюються робочі місця, які раніше не були характерними для сільської місцевості; підвищення якості послуг на рівні громади; усунення/зменшення адміністративних перешкод для розвитку підприємництва.

Питання № 7. Чи є у громадян побоювання щодо реформи децентралізації влади? Звісно, можуть бути. На нашу думку, є наявні для цього підстави та причини, такі як: розрив між громадами - ризик соціально-економічна диференціація між багатими та біднішими громадами [7, с. 40]; ризик дискредитації реформи на рівні окремих об'єднаних громад із за низької кваліфікації підготовки управлінців, що, зрозуміло, заважає скористатися можливостями та перевагами адміністрування ресурсів на місцях; корупція у місцевих органах влади та неефективна/відсутня система належного контролю над органами місцевого самоврядування у питаннях законності їх діяльності; певне коло повноважень та ухвалення місцевими органами влади рішень, які не співвідносяться з їхньою компетенцією; постійна зміна законодавства (недосконалість, мінливість) в процесі втілення реформи.

Отже. На нашу думку, невисока активність громадян та їхнє небажання брати відповідальність на себе за прийняті рішення може бути основною перешкодою щодо проведенню ефективних реформ в Україні. Низька активність громадян створює можливість керувати процесами реформування «згори». Для просування реформ потрібна серйозна робота з населенням, пояснення переваг членам громад нового устрою.

Список використаних джерел:

1. Іваненко В. С., Курепін В. М. Реалізація заходів цивільного захисту у реформах місцевого самоврядування // Екологічні та соціальні аспекти розвитку економіки в умовах євроінтеграції : матеріали Х всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 25-27 жовтня 2023 року). Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 265-268. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/15758>.

2. Соколюк-Орел Д. А. Особливості співпраці місцевих органів влади та пожежно-рятувальних підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану. Правові засади організації та здійснення публічної влади : матеріали VII міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої світлій пам'яті доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова (м. Хмельницький, 17 травня 2024 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. С. 220-223. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18498>.

3. Сиворотка Н. М. Взаємодія органів місцевого самоврядування та органів державної влади: напрями та форми. Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., (м. Миколаїв, 9 грудня 2024 р.). Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 41-45. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/20124>.

4. Курепін В. М. Іваненко В. С. Взаємодія місцевих органів влади та засобів масової інформації як фактор реалізації інформаційної політики при надзвичайних ситуаціях.

5. Орешко К. Ф. Тимчасова управлінська модель міської влади Миколаєва під час війни: наслідки та виклики. Правові засади організації та здійснення публічної влади : матеріали VII міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої світлій пам'яті доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова (м. Хмельницький, 17 травня 2024 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2024. С. 189-192. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/18497>.

6. Іваненко В. С. Адаптація публічних обговорень в онлайн-режимі за допомогою онлайн-інструментів. Публічне управління в Україні: історичний досвід та перспективи розвитку : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 18 лют. 2025 р.) / за заг. ред. Л. Г. Комахи, Н. М. Корчак, Л. В. Гонюкової. Київ: ННПУДС КНУ імені Тараса Шевченка, 2025. С. 441-443. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/21069>.

7. Соколюк-Орел Д. А. Вдосконалення форм взаємодії органів місцевого самоврядування з населенням. Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., (м. Миколаїв, 9 грудня 2024 р.). Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 39-41. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/20101>.

Курига Ірина Миколаївна,

*здобувачка вищої освіти на бакалаврському рівні факультету публічного управління
Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова*

ІННОВАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Сьогодення змінюється та щодня впроваджує інновації в побуті та провадженні діяльності суспільства. Враховуючи швидкий темп інновацій та реформ, важливо усвідомити, що існуючі системи вимагають оновлення. Зважаючи на динамічний розвиток та зростаючі вимоги до ефективності державного управління підвищення кваліфікації державних службовців набуває особливого значення.

Традиційні підходи до навчання поступово доповнюються інноваційними методами, які враховують цифровізацію, персоналізацію освітнього процесу та інтеграцію сучасних технологій. Впровадження інноваційних механізмів навчання дозволяє адаптувати систему підготовки кадрів до викликів цифрової трансформації, глобалізації та змін у соціально-економічному середовищі.

Окрім потреби йти в ногу з часом, інноваційні механізми навчання дозволяють забезпечити безперервне професійне зростання державних службовців, сприяють формуванню нових компетенцій та розвитку управлінських навичок. Використання сучасних технологій у навчальному процесі дозволяє підвищити його ефективність, доступність і персоналізацію. Варто звернути увагу, що відповідно до ч. 5 ст. 48 Закону України «Про державну службу», підвищення рівня професійної компетентності державних службовців проводиться протягом проходження служби, а підвищення кваліфікації - не рідше одного разу на три роки [1].

С. Селіванова «Інноваційні вектори розвитку професіоналізації публічних службовців в процесі службової діяльності» свідчить про безпосередній інтерес до питання інноваційних напрямів розвитку державних службовців. Зокрема, аналіз можливостей розвитку державних службовців в зарубіжних країнах [2].

О. М. Вжешневська підкреслює, що цифровізація є ключовим елементом інноваційного розвитку публічного адміністрування. Вона сприяє оптимізації